

Turinys

Įvadas 11

1. Atvaizdas ir stebuklas 29

1.1. Stebuklingojo atvaizdo su(si)kūrimas 31

Dievas dailininkas: panašybės ir ženklai 34

Provaizdis, atvaizdas ir panašybė 40

Ne rankų darbo atvaizdai ir dieviškasis vaizdavimas: atvaizdas-pėdsakas 43

Šv. Lukas – rašytojas ir dailininkas 46

Jokūbas Žalčiukas ir Sokalio Švč. Mergelės Marijos atvaizdo sukūrimas 50

Žmogiškoji ir dieviškoji stebuklingųjų atvaizdų autorystė 55

1.2. Stebuklingojo atvaizdo radimas 63

Atvaizdo kilmės, arba etiologinės, legendos. Klausimo formulavimas 66

Palaidoti, pamiršti (nežinoti) ir rasti. Atvaizdo ir kūno analogija 68

Radimo vietos bruožas ir atvaizdo reikšmės klausimas 70

Kultūros ir natūros sąveika: Berenikės statula ir gydantis augalas 72

Žemėje rasti atvaizdai 73

Pėdos akmenyse 80

Iš vandens išplaukę atvaizdai 88

Atvaizdas miške, medyje 92

Kodėl Švč. Mergelės Marijos atvaizdai randami liepoje? 102

1.3. Stebuklingojo atvaizdo atpažinimas 109

(At)pažinimo kaip žiūrėjimo būdas 112

Tikrasis Marijos portretas: aprašytas ar nutapytas? 115

Paveikslo matymas ir pažinimas: medžiaga, maniera, istorija 117

Švytintys atvaizdai	121
Stebimi ir stebintys atvaizdai: estetišės ir religinės gyvybės simptomai	125
1.4. Stebuklingojo atvaizdo gerbimas ir garsinimas	139
Tarpasmeninis ryšys ir votyvinis gestas	145
Stebuklai ir jų skelbimo paskirtis	148
Stebuklų kontrolė ir atvaizdų pripažinimo stebuklingais etapai	151
Kaip gimsta ir gyvena stebuklų knygos	162
Patirtis ir statistika	171
Atvaizdas kaip brangenybė bažnyčioje	175
Atvaizdų karūnavimas	190
Keliaujantis atvaizdas. Procesijos	193
Piligriminės kelionės prie stebuklingųjų atvaizdų	201
Maldos kelionė. Jono Drevso dvasinės piligrimystės projektas	208
2. Stebuklingasis atvaizdas ir jo aplinka	225
2.1. Atvaizdas: kulto objektas ir kūrinys	227
Atvaizdai ir jų provaizdžiai. Ikonografija ir atpažinimas	231
Romos <i>Santa Maria Maggiore</i> ikonos sekiniai: akies ir rankos istorija	241
Ikonos ir paveikslai: kultinių atvaizdų importas „iš Rytų“	247
Atvaizdas atvaizde	250
Atvaizdo kaita: nyksmas ir atnaujinimas	258
Trakų Švč. Mergelės Marijos „graikiško“ pavidalo atvaizdas: paveikslas virsta ikona	261

- Aušros Vartų Švč. Mergelės Marijos atvaizdas: kai paveikslas vadinamas ikona 272
- Po paveikslu slypinti ikona: „Lukiškių Dievo Motinos“ atvejis 276
- 2.2. Šventoji vieta: atvaizdas ir relikvija 283
  - Šventoji vieta, atvaizdas ir kūnas: reprezentacija ir dalyvavimas 287
  - Loreto Švč. Mergelės Marijos namelis-relikvija 292
  - Loreto Marijos nameliai – šventosios vietos atitikmenys 296
  - Loreto Marijos atvaizdai 301
  - Kodenio šventovės atvejis: Dievo Motinos atvaizdas ir „Monumentai“ 306
  - Valkininkų Loreto atvejis: Švč. Mergelės Marijos statulėlė ir jos aplinka 323
- 2.3. Votai, votyviniai paveikslėliai ir paveikslai 335
  - Vaškiniai votai, votai-daiktai ir relikvijos 340
  - Metaliniai votai ir „sidabrai“ 348
  - Aptaisai, karūnos, antepedijai 358
  - Votai ir votyviniai paveikslėliai 365
  - Votyviniai paveikslai 368
  - Stebuklingasis atvaizdas ir stebuklo atvaizdas:
    - Gidlių Švč. Mergelės Marijos paveikslo Traupio bažnyčioje atvejis 375
- 2.4. Stebuklingųjų atvaizdų kopijos: nuo freskos iki medaliuko 389
  - Stebuklingųjų atvaizdų kopijos ant šventovių fasadų 394
  - Stebuklingųjų atvaizdų kopijos procesijų altorėliuose 404
  - Karūnuojamų atvaizdų kartotės triumfo vartuose ir kituose išskilmėms skirtuose laikinuose artefaktuose 409
  - Grafinis atvaizdo reprodukovimas ir reprezentavimas 413
  - Medaliukai 429

Pabaigos žodis 441

Summary 449

Santrumpos 454

Priedai 455

1 priedas 457

Švč. Mergelės Marijos stebuklingieji atvaizdai Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje:
ikonografiniai ir istoriografiniai duomenys

2 priedas 479

Aušros Vartų Dievo Motinos paveikslas ir jo stebuklai
Ignoto Karengos graviūroje

Iliustracijų sąrašas 483

Šaltiniai ir literatūra 491

Asmenvardžių rodyklė 521

Vietovardžių rodyklė 529